

מכתלי בית הדין

תשובות אקטואליות
בענייני חושן משפט

גיליון ר"ח, תשפ"ג

משולחנו של הגאון
רבי מנחם מנדל
פומרנץ שליט"א
ריש מתיבתא 'עוז והדר'

פדיון הבן מוקדם

עצמו חולק על כך ואומר שגם בתאריכים כאלה, העיקרון אחד: אדם אינו משלם כסף שעדיין אינו מחוייב לשלם, ולכן לעולם לא יפרע תוך זמנו, גם אם מדובר בזמן פירעון שהוא רך שוב ושוב.

ג. בתאריך פירעון שנקבע בבית דין

האם בתאריך שנקבע בבית דין ולא בידי החייב, גם כן אומרים אנו שוודאי לא יפרע תוך זמנו? מצאנו בגמרא (בבא בתרא מ.) שאם שנים נתחייבו זה לזה בקנין אינם צריכים לעשות זאת בפני בית דין ודי אם יעשו בפני שנים והשנים יכתבו זאת בשטר אף אם המתחייב לא אמר להם לכתוב. הגמרא דנה אם חיוב זה הוא כמעשה בית דין, ומסקנתה שאין זה מעשה בית דין ולכן לא צריכים לעשותו בפני שלשה, ובכל זאת ניתן לכתוב בלי הוראת המתחייב כי כל קנין סתמו עומד לכתובה.

על כך כתב הרמב"ן שם שאף אם היה זה מעשה בית דין, כאשר בית דין קובעים זמן, יכול הלווה לטעון שפרע בתוך הזמן ואין אנו אומרים בזה חזקה שאין אדם פורע בתוך זמנו. תמה הש"ך (סימן עח ס"ק יט) שמבואר בדברי הרמב"ן שאדם אינו פורע חובו בתוך הזמן, רק כאשר מדובר בזמן שהוא עצמו כתב וקבע, אך כאשר בית דין קובעים את הזמן לא נאמר כלל זה, ומניין לו להרמב"ן חידוש דין זה? ומה הסברא שמצא לחלק בין שני תאריכי הפירעון.

אולם לפי דברי הסמ"ע שהבאנו לעיל, יש לבאר שדווקא כאשר האדם עצמו קובע זמן לפירעון, ישנו הכלל שוודאי לא יפרע קודם זמנו, שכן לפי אומדנו בהכירו היטב את מצבו הכלכלי, ידע שלא יוכל לפרוע את החוב קודם לכן. טעם זה כמובן אינו מתקיים כאשר בית הדין הוא זה שקבע את תאריכי הפירעון.

ד. חוב פדיון הבן לפני הזמן

לאחר שסקרנו את דיני פירעון חוב בתוך הזמן, בחובות רגילים. נתבונן בדין החוב של פדיון הבן. לפי המבואר בנמוקי יוסף (בבא בתרא ג. מדה"ר) חוב זה הוא חוב ככל החובות, וכאשר נולד ספק האם אב פלוני שאינו לפנינו פרע את החוב ופדה את בנו, נאמר גם לגבי פדיון הבן הכלל המדובר ואנו יכולים להניח בבטחה שהאב לא פדה את בנו, אם האפשרות שעשה זאת היא רק בתוך שלושים יום ראשונים ללידתו. בכך הסביר הנמוקי יוסף את דין המשנה (בכורות מט.) שאם מת האב בתוך שלשים יום הרי הבן בחזקת שאינו פדוי.

ומיהר לפרוע חובו, כי חזקה היא שאין אדם פורע בתוך זמנו. ואולם הסמ"ע (שם סק"א) סייג את הדברים וכתב שהשולחן ערוך דקדק בלשונו לומר שדין זה הוא דווקא כשקבעו זמן לפירעון במפורש, אך בהלוואה שבוצעה בצורה סתמית בלי לנקוב בתאריך פירעון, אף שאי אפשר לתובעה לפני שעברו שלושים יום, כי 'סתם הלוואה שלושים יום' מכל מקום אם בא לפרוע בתוך הזמן, אין זה סותר את החזקה שאדם אינו פורע בתוך זמנו, ולכן יהיה הלווה נאמן ככזו הלוואה לומר שפרע את חובו. וכפי שכתב המחבר במפורש בסעיף ח'. מקור דבריו הוא בשו"ת הרא"ש (כלל עו סימן ג) שכתב שבסתם הלוואה קורה שהלווה משיג כסף ורוצה להסתלק ולפרוע את ההלוואה אפילו באותו יום שבו נטל אותה.

ב. כשהאריכו את זמן הפירעון המקורי

לפני המהרשד"ם (חושן משפט סימן רח) נידון משפטם של ראובן שהיו לו עסקים עם גיסו שמעון, והיה שמעון הגיס חייב לראובן סכום כסף עצום. ראובן חמל על גיסו ולכן קבע לו את החוב על סך חמשת אלפים 'לבנים' (המטבע שבמקומם) בפריסה חמש-שנתית, בכל שנה ישלם אלף 'לבנים'. ואכן ההסדר החל להתנהל, בשנה הראשונה שילם שמעון את הסכום שהושט עליו. אלא שבשנה השנייה אירע אסון. שמעון חלה את חליו האחרון ונפטר. בנכסיו היה כדי להשיב לראובן את יתרת החוב, אך התעוררה שאלה, האם יכול הוא לגבות את הכסף על סמך השטר, או שיתכן ששמעון פרע לו על ערש דווי את יתרת כל החוב.

הרשד"ם האריך בתשובתו ובתוך דבריו העלה צד להסתפק שאולי למרות שבדרך כלל היינו פוסלים את רעיון הפירעון על הסף שהרי חזקה אין אדם פורע תוך זמנו, מכל מקום מאחר שכאן מדובר זמן רב לאחר תאריך הפירעון המקורי, ורק שראובן בטוב לבבו האריך לגיסו את תאריך הפירעון, שוב אין ודאות שלא נפרע החוב בתוך "זמנו" החדש. הש"ך (סימן עח סק"ב) מביא את דברי המהרשד"ם (ובין את דבריו שפסק בוודאות כצד זה, שאין אומרים חזקה אין אדם פורע תוך זמנו, אלא כלפי הזמן המקורי שכלפיו התחייב לאחר שאמד את מצבו וידע שלא יוכל לשלם בתוך זמן זה, אבל בתאריכים שנקבעו מאוחר יותר, ייתכן שייפרע לפני שנתחייב. והש"ך

אובן נולד להוריו לאחר שנות המתנה ארוכות והיה בנם היחיד. גם כשהגיע לפרק 'האיש מקדש' ארכו הדברים והוא זכה להקים את ביתו כמה שנים מאוחר יותר משאר חבריו. אמו נפטרה שנתיים לאחר שהתחתן ולא זכתה לראות ממנו את דור ההמשך.

גם ראובן המתין שנים ארוכות עד שנפקד, וביום שנולד בנו הבכור הרקיעה השמחה שחקים. הוא מיהר לבית אביו האלמן ושימח אותו בבשורה הטובה. האב למוד התלאות והסבל, הפטיר בחצי חיוך: כעת אוכל לשוב אל אבותי בשלום, ברוך ה' שזיכני לראות בחיי את המשך השלשלת. ניבא ולא ידע מה ניבא, באותו ערב התדרדר מצבו הרפואי של האב, ובימים הבאים נצמד ראובן בנו היחיד אל מיטתו בבית החולים, בהעדר בן אחר שיהיה לצד אביו בשעות הקשות.

גיסיו נרתמו לעזרה וארגנו את הדרוש ארגון לקראת ברית המילה. והכל קיוו לישועה ולרפואת האב. אך המצב המשיך להתדרדר. ביום השלישי למילה, קרא האב לבנו, הרופאים לא נותנים סיכוי ונראה שבמצבם של עורקי הלב שלו, ענין של זמן לאירוע לבבי חריף. במצבו הם אינם מסכימים ויכולים לנתח, ול"ע הוא אינו בטוח שישירוד עד יום הפדיון. בידעו כמה חשובה ההשתתפות בשמחה זו לאביו, עלה בדעתו של ראובן רעיון חדש, הוא לא ידע אם יש מקום מבחינת ההלכה לרעיונו, ולכן פנה, בידיעה שמדובר בנושא ממוני בעיקרו, אל בית ההוראה לענייני ממונות ושאלתו בפיו: האם אפשר בצורה כלשהי לקיים את פדיון הבן לפני שעברו שלושים יום, כדי שאביו יזכה להשתתף לפחות בפדיון הבן? או שכל עוד לא הגיע הזמן אין מקום לפדיון הבן והמצווה לא תתקיים.

עיקרי הנושא בהלכה

א. פרעון הלוואה בתוך הזמן

נקדים תחילה לעסוק בדין פרעון הלוואה תוך זמנה, כלומר - קודם שהגיע הזמן המחייב בפירעון.

להלכה נפסק (סימן עח סעיף א) שמי שלווה מחברו וקבעו זמן לפירעון, וכאשר הגיע זמן הפירעון טוען הלווה שפרע בתוך הזמן, אינו נאמן. וכשיטת ריש לקיש (בבא בתרא דף ה.) שחלק בזה על אביו ורבה ולשיטתו אין אומרים שיתכן והגיעו לידי הלווה מעות בתוך הזמן

מכח זאת, דוחה הקצות החושן (סימן עח סק"ח) את החילוק של הסמ"ע בין זמן חוב שנקבע בידי האדם עצמו לפי מצב האשראי שלו, לבין זמן חוב שנקבע מאליהו מכח הכלל של סתם הלוואה שלושים יום. שהרי גם זמן הפירעון של פדיון הבן לא נקבע בידי האדם עצמו, ולפי סברת הסמ"ע לכאורה לא היה מתאים לומר בדיון זה 'חזקה אין אדם פורע תוך זמנו' שהרי לא הוא קבע את הזמן ואולי יש בידיו כסף לשלם ופרע בתוך הזמן כמו בחוב שקבעו בית דין את תאריך פרעונו.

על מה מבוססת, אם כן לדעת ה'קצות', החזקה שאין אדם פורע תוך זמנו ומדוע אינה תקפה בסתם הלוואה?

מבאר ה'קצות' שהחזקה הזו שאדם אינו פורע תוך זמנו מבוססת על ההתנהגות המקובלת בין בני אדם במצבים שונים: כאשר אדם קובע תאריך פירעון להלוואה בדרך כלל הוא אינו נוהג לפרוע את חובו לפני התאריך שנקב. ואילו כאשר בית דין הם אלו שקבעו את התאריך, המנהג הוא שכן פורעים גם בתוך הזמן, ברגע שיש לאדם מעות לפרוע את חובו. כך גם בהלוואה שלא קבוע לה זמן פירעון, על אף שלא ניתן לחייבו לפרוע לפני שעברו שלושים יום, מנהג בני אדם לפרעה בכל עת שיזדמן להם אף אם בפועל יכלו 'לסחוב' קצת הלאה ולשלם רק כעבור שלושים יום.

בפדיון הבן המנהג הוא שלא לפדות לפני שעברו שלושים יום מעת הולדת התינוק ולכן כתבה המשנה שהבן אינו בחזקת פדוי אם לא עברו שלושים יום מלידתו והאב נפטר. [במאמר המוסגר נעיר כי בשו"ת מהרש"ל (סימן ז) כתב להוכיח שבזמן חז"ל היו נוהגים כן לפדות את הבן בתוך שלושים יום. במסגרת מאמר זה לא נוכל להרחיב, והרצאה להעשיר ידיעותיו יעיין שם].

התומים (שם ס"ק יב) מסביר את דברי הרמב"ם בצורה אחרת, וזאת לפי מה שהעלה הוא עצמו במקום אחר (סימן סז ס"ק טז) שאף שבהלוואה שבה קבעו את תאריך הפירעון לעוד שלושים יום, לא יכול המלווה לבוא בתוך שלושים הימים ולתפוס מחפציו של הלווה כדי להבטיח את פרעון ההלוואה, שכל עוד שלא בא תאריך הפירעון, הרי זה כמי שאינו חייב. בכל זאת, כאשר עשו סתם הלוואה, אף ש'סתם הלוואה שלושים יום' ויכול המלווה לתבוע את הלווה רק לאחר שלושים יום, בכל זאת הדין לגבי תפיסה משתנה, שכל הדין הוא רק שבית דין אינם נזקקים לטפל בחוב, כי מן הסתם אין ללווה כסף לשלם, שהרי הלווה כסף מחברו אינו עושה זאת כדי להחביא את הכסף בביתו אלא מחמת שהזקק להוציא את הממון, אך עצם החיוב לפרוע את חובו ודאי חל עליו מיד, ולכן אם רואה המלווה בידיו כסף ותפס ממנו, את הכסף עצמו או חפצים אחרים כדי לאלצו לשלם, לא מוציאים מידו.

מכיוון שכן, יכול הלווה לטעון שהזדמן לו כסף בתוך הזמן ומיהר לפרעו למלווה כדי לא למצוא את עצמו מאוחר יותר במצב של חדלות פירעון ותפיסת חפצים שאינו מעוניין להיפרד מהם. או

לטעון שהמלווה כבר קדם ותפס חפצים משלו ולכן נאלץ לפדותם ולשלם את חובו עוד טרם עברו שלושים הימים. מה שאין כן במי שקבע מראש זמן לעוד שלושים יום, אין עליו חיוב כלשהו עד אז, ואפילו אם ביתו מלא כסף וזהב לא נוציא ממנו עד הגיע תאריך הפירעון, ואם המלווה יקדים לתפוס ממנו ומחפציו, יוציאו מידו.

בזאת יתבאר דברי הרמב"ן, שכאשר בית דין נותנים לאדם הרווחת זמן וקובעים תאריך לפירעון חובו עד זמן פלוני, ודאי אין זה נוגע לעיקר חובו. לגבי עיקר החוב נפסק בבית דין שהוא חייב, אלא שנתנו לו מרווח זמן לתשלום בפועל, אך מאחר שהחוב עצמו קיים, אם יתפוס ממנו שכנגדו, תפס את המגיע לו, וכן יכול הוא לפרוע את החוב ברגע שיזדמן לו כסף ולכן לא שייך בזה 'אין אדם פורע תוך זמנו'.

ה. בפדיון הבן לא חל כל חיוב לפני הזמן

בדבריו אלו, מבאר התומים נקודה נוספת הנוגעת לפדיון הבן. על שיטת אב"י ור"ב, שנדחתה מהלכה, ולפיה אדם כן פורע תוך זמנו, כדי שלא יטריד אותו הקשו התוספות (ד"ה כי היכי) מדין המשנה שהבאנו שלגבי בכור בתוך שלושים יום קיימת חזקה שאין אדם פורע בתוך זמנו ולכן הוא בחזקת שאינו פדוי, ותיירצו שבפדיון הבן אין חשש שיבוא הנושה להטריד את החייב, שכן פדיון הבן נחשב כממון שאין לו תובעים, שכל

כהן שיבוא לתבוע את הפדיון, ניתן לדחותו ולומר שבדעתו לפדות אצל כהן אחר. אבל על כך מקשים התוספות שאם אכן זהו החילוק, מדוע לגבי שוכר ומשכיר שנחלקו ביניהם בשאלה האם שילם השוכר את דמי השכירות, כתבה הגמרא שאם הוויכוח התעורר בתוך תקופת השכירות שעליה היה אמור לשלם, ודאי שעל השוכר להביא ראיה שהרי מצאנו במשנה לגבי פדיון בכור שבתוך שלושים יום הוא בחזקת שלא נפדה. ולכאורה אי אפשר לדמות בין פדיון הבן לסכסוך שבין השוכר למשכיר, שהרי בפדיון הבן אין חשש מנושה שיטריד, ולכן אין אדם פורע בתוך הזמן. מה שאין

כן במשכיר ושוכר, אולי השוכר כן יכול לטעון ששילם בתוך הזמן כדי שהמשכיר לא יטריד אותו בענין זה. לכן חזרו בהם התוספות מתירוצם וביארו שגם בפדיון יש טרדה, לא מחמת הנושה, אלא 'טרדה דמצוה' שהאדם רוצה לקיים את המצוה ולא להישאר בחיוב, להיות כללל 'זריזים מקדימים'. שוב חזרה הקושיה: מה ההבדל בין פדיון הבן לכל הלוואה, לשיטת אב"י ור"ב שבכל הלוואה אומרים כן שאדם לפעמים פורע תוך זמנו.

תירצו התוספות באופן אחר: בהלוואה החיוב חל כבר, ולכן האדם ממחר להסיר את העול מעליו ברגע שהדבר מתאפשר לו. אך בפדיון הבן, לפני שעברו שלושים יום לא חל כל חיוב, והרי אם חלילה וחס יארע אסון והרך הנולד לא יגיע לשלושים יום, אין על אביו חיוב, לכן ודאי שאינו פורע בתוך הזמן, ולכן אמרו במשנה שהבן בחזקת שאינו פדוי.

התמיהה שעולה ברקע דברי התוספות, היא כיצד העלו כלל לכתוב תחילה שהחילוק הוא מצד שפדיון הבן הוא ממון שאין לו תובעים, שעה שיש גמרא מפורשת לגבי שוכר ומשכיר שבה מבואר שלא זה הדבר המכריע, כפי שמיד הביאו להקשות. מבאר על כך התומים, שלפי דבריו יתכן לומר שלאב"י ור"ב שסברו שאדם פורע תוך זמנו, אכן קיימת הסברה שאדם אינו רוצה שיטרידוהו ופורע. אך ריש לקיש החולק עליהם, ודאי סבר שאדם אינו חושש לטרדה זו ולכן אינו פורע. כשהסתפקו בגמרא בדינם של שוכר ומשכיר, היה הספק לפי שיטת ריש לקיש שאדם אינו פורע תוך זמנו, אך הסתפקו בגמרא מה הטעם לחילוק בין הלוואה שקבעו לה תאריך פרעון להלוואה בסתם, שאם הטעם הוא מצד שהלווה גילה בדעתו עד מתי לא יהיה

על דברי התוספות שהבאנו שכתבו שבפדיון הבן יש 'טרדה דמצוה' וזריזים מקדימים למצוות ואולי לכן האב הזדרז ופדה את בנו לפני הזמן, תמה רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד (קובץ שיעורים ב"ב אות כח) איך שייך לומר 'זריזים מקדימים' על מצוה שעדיין לא התחייב בה כלל. והניח ב"צריך עיון"

לו כסף לשלם, אזי בשוכר ומשכיר ייתכן שכן יפרע תוך זמנו, שהרי שם אין ראיה מקביעת הזמן ליכולת הפירעון, כי קבעו את הזמן לסכם את תקופת השכירות. אך אם הטעם הוא מצד שכשקובעים זמן לא חל עליו חיוב כלשהו עד שיגיע הזמן ואפילו שיש לו מעות לשלם, סברא זו טובה גם בשוכר שמן הסתם לא שילם כל עוד לא הגיע זמן החיוב. ועל כך הביאה הגמרא ראיה מפדיון הבן, שכל עוד שלא חל חיוב בפועל על האדם הוא אינו פורע. לסיכום העולה מכל המבואר לנושא שלפנינו, שבפדיון הבן קיימת חזקה שהאב לא פרע כל עוד שלא עברו שלושים יום מהולדת הבן. ושלושה טעמים בדבר: א. עדיין לא נתחייב. ב. ישנה אפשרות ל"ע שלא יחול החיוב גם בעתיד. ג. המנהג הוא שלא לפרוע 'חוב' זה בתוך הזמן, אלא ביום השלושים והלאה.

ו. זריזים מקדימין - קודם שלושים יום?

לאחר שביארנו שהחוב של פדיון הבן לא חל כלל על האב לפני שהגיע הזמן של שלושים יום. נברר האם שייך דין זריזים מקדימים למצוות לתת לכהן את סלעי הפדיון קודם יום השלושים.

על דברי התוספות שהבאנו שכתבו שבפדיון הבן יש 'טרדה דמצוה' וזריזים מקדימים למצוות ואולי לכן האב הזדרז ופדה את בנו לפני הזמן, תמה רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד

אולם לפי דברי הסמ"ע שהבאנו לעיל, יש לבאר שדווקא כאשר האדם עצמו קובע זמן לפירעון, ישנו הכלל שוודאי לא יפרע קודם זמנו, שכן לפי אומדנו בהכירו היטב את מצבו הכלכלי, ידע שלא יוכל לפרוע את החוב קודם לכן. טעם זה כמוכח אינו מתקיים כאשר בית הדין הוא זה שקבע את תאריכי הפירעון

ח. תשלום מראש והאם מברכים על כך

אלא שלמרות כל זאת מבואר בפוסקים שניתן לשלם את המעות לכהן עוד קודם שמגיע זמן הפדיון, ואז המצוה חלה כשיגיע הזמן.

כך כתב בשו"ת מהרש"ל (סימן ז) לגבי תינוק שיום

הפדיון שלו חל בשבת, שיש לתת לכהן את המעות כבר בערב שבת, ואת הסעודה שעושים לכבוד המצוה יעשו בערב שבת שכבר אז התחילו במעשה המצוה.

ואף שמשמע מדבריו שהיו מברכים על המצוה ולא חששו לברכה לבטלה, מכל מקום להלכה בידינו דברי המגן אברהם (סימן שלט סק"ח) שכתב (על פי תרומת הדשן סימן רסט) על דברי השו"ע (שם סעיף ד) שאין פודים הבן בשבת, שאין לומר כדברי המהרש"ל שיתן את המעות בערב שבת, כי אז לא יוכל לברך על המצוה, שכן בערב שבת עדיין לא חל החיוב, ובשבת לא יוכל לברך שאינו פודה אותו אז.

ובתרומת הדשן פקפק גם על זמן קיום סעודת המצוה במצב כזה והעדיף להמתין עם פדיון הבן במצב כזה ליום ראשון.

כאן לפנינו מדובר אמנם בצורך גדול, שהבן רוצה לכבד את אביו, אך ספק אם משום כך יוכל לסמוך על דברי מהרש"ל בענין הסעודה ומעשה המצוה, ולפדות את בנו מיד, ולהפסיד את הברכה מספק.

זזה דבר המשפט

• בכור שנפדה לפני הזמן אינו פדוי, ולכן להלכה באופן שבו יש אפילו ספק שהפדיון היה בתוך השלושים יום, אינו פדוי וחוזר לפדות את בנו.

• ישנו פתרון הלכתי לפדיון הבן בתוך הזמן, לתת את מעות הפדיון לכהן עוד קודם הזמן ושיזכה בהם הכהן רק לאחר שיגיע הזמן, ובדברי הראשונים מבואר שאף יש בזה משום זריזים מקדימים למצוות, אלא שאין נוהגים כן כדי שלא להפסיד הברכה שהרי בשעת הנתינה קודם חלות המצווה לא ניתן לברך, ובשעת החיוב לא מידי עבד.

• באופן שאין לו ברירה ופודה את בנו בתוך הזמן, לא יוכל לברך בעת הפדיון.

(קובץ שיעורים ב"ב אות כח) איך שייך לומר 'זריזים מקדימים' על מצוה שעדיין לא התחייב בה כלל. והנהיג ב"צריך עיון".

ובאמת לכאורה ניתן היה ליישב שאין כוונת התוספות שהאב מקיים עכשיו בעצמו "זריזים מקדימים" באותה מצוה שעדיין לא חלה עליו, אלא שהוא טרוד להיות בזמן חיוב המצוה מהזריזים המקדימים, ומאחר שזו מצוה שעיקרה חוב מממני ומתנות כהונה, יש סברא לומר שהקדים לתת לכהן את דמי הפדיון עוד קודם הזמן, כדי שבבוא העת, מיד עם חלות החיוב, יהיה הבן פדוי והוא בכלל זריזים מקדימים. ואכן בשו"ת פני יהושע (אבן העזר סימן טו ד"ה תשובה כבר מעשה בא ליד) כתב שהטעם שאמרו 'אין מחמיצים את המצוות' הוא לפי שחשו חכמים לשום קלקול פן תטרף השעה ותבטל המצוה. ובגליוני הש"ס (למהר"י ענגיל, פסחים ד. ד"ה דכתיב) כתב שדעת התוספות (מגילה ג. ד"ה מבטלין) דאם אינו נוהר בהא דזריזים מקדימים למצוות הוא קצת בכלל ביטול המצוה. ואם כן אפשר לומר שגם התוספות שהבאנו נקטו כן, וטעם זה שייך כבר לפני זמן חלות חיוב המצוה. ולשון הזריזות מתפרש מלשון זהירות ודקדוק. מאידך, במאירי (הוריות י: ד"ה לעולם) למד שהזריזות הנדרשת היא מעלה בצורת קיום המצוה שכאשר מזדרז ומקדים לקיימה עם תחילת חיובה מראה שאינו עושה אותה בדרך של פריקת עול ומצווה מלומדה, אלא ברצון ודרך כוונה מעולה. ולפי דבריו דין זה שייך רק לאחר שנתחייב במצוה.

ז. מציאות של פדיון קודם שלושים

דין זה שאין פדיון קודם שלושים יום, אינו רק מספק שמא יתברר שהרך הילוד הוא נפל ל"ע, וכבר באה שאלה בנושא זה לפני הרדב"ז (ח"ח סימן קפו) מפי אדם שהיה ברור לו שתינוקו נולד לאחר תשעה ירחי לידה מלאים וכי בן קיימא הוא, וגם מראה גופו נראה שלם ובריא, ולכן הקדים ופדה אותו לפני מלאת לו שלושים יום. נשאל הרדב"ז האם הפדיון כשר וישר, והשיב שהבן אינו פדוי והברכה שבירך האב הפודה הייתה ברכה לבטלה. הרדב"ז מסביר בתשובתו שדין שלושים יום לפדיון הבן, אינו כדי להבטיח שהפדוי אינו נפל, אלא גזירת הכתוב היא (במדבר יח טז) 'ופדויו מבן חודש תפדה'. הוא מוסיף שיתכן שטעם הדין הוא שלא מצאנו ערך בפרשת ערכין לגיל של פחות משלושים יום (טעם זה מובא גם בספורנו שמות יג ב, וראו העמק דבר במדבר יח טז ומשך חכמה שם).

מבואר שלפני מלאת לו שלושים יום, לא חלה כלל מצוה לפדותו, וגם ערך חמשת הסלעים אינו מתאים לפדיונו בגיל זה.

חדש! כרך שלישי בסדרה

מאחורי הקלעים של בית הדין

הצגה מרתקת לדיוני חכמי בית הדין בכל תחומי ההלכה והנושאים לחייו של כל יהודי
מבטא את חשיבותו של בית הדין - מוסדות של חסד ושל צדקה במרחב הציבורי של ישראל
ואם אתם רוצים לדעת ממונות "באר יעקב" ו"אור יוסף" ו"אור חיים" ו"אור שמחה" ו"אור יוסף"
מבוא סלעי | מקבץ פסקי דיני ממונות אקטואליים | קונטרסים דיני ממונות בתקופת הקדומה

אור דיני התורה לישר לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

לחשיב בחנויות הספרים המובחרות

44-39-8906-679 | אימייל: 437-0084 (1718)